

Dvajseti letnik revije *Kakovostna starost*, ki ga začenjamo s to številko, bo še bolj kakor doslej usmeril vse sile v dolgotrajno oskrbo starostno onemoglih, kronično bolnih in invalidnih ljudi. To je naš prispevek v pomoč slovenski vladni politiki in državni upravi, ki sta odločeni sprejeti nacionalni sistem in zakon o dolgotrajni oskrbi, ter vsem, ki delajo formalno ali neformalno na tem področju. Slovenija zasluži po dveh desetletjih zaostanka za evropskimi sosedi ta vitalni sistem, saj smo bili še v desetletju pred osamosvojitvijo z našimi domovi za stare ljudi med vodilnimi na svetu. Tok demografske krize staranja prebivalstva in neravnovesja med mlajšim in starejšim delom populacije ima dve ožini, ki ju moramo v prvi polovici 21. stoletja ohraniti pretočni na human in finančno vzdržen način, da reka tega problema ne bo poplavela razvoja evropske in slovenske kulture: to sta dolgotrajna oskrba in staranje zaposlenih. V reviji se bomo v prihodnje posvetili tudi staranju zaposlenih, saj na Inštitutu Antona Trstenjaka že dolgo delamo razvojno tudi na njem, toda letos ima prednost dolgotrajna oskrba. To, da smo maloštevilna država, je sedaj pomembna prednost, ki nam omogoča, da ob izkušnjah drugih evropskih držav naredimo slovenski sistem dolgotrajne oskrbe kakovosten in ga sorazmerno hitro vpeljemo v praksi.

V tej številki se večina prispevkov nanaša na različne vidike dolgotrajne oskrbe. Analiza strokovnjakinj z nacionalnega Inštituta za socialno varstvo razgrinja podatke, ki kažejo na dramatičen razkorak med dolgotrajno oskrbo na domu in oskrbo v instituciji. Podatki, da gre večina javnega denarja za odstotek ljudi, ki so oskrbovani v institucijah, da je nepovezana oskrba v različnih institucijah tudi za polovico dražja, kakor če je povezana, da večina ljudi ne mara institucij in podobna dejstva, so povzročili sedanjo močno težnjo Evropske unije po deinstitucionalizaciji dolgotrajne oskrbe. Novi sistemi za dolgotrajno oskrbo so v zadnjih dveh desetletjih naredili velik korak iz industrijsko oblikovanih institucij v smeri današnjih potreb in zmožnosti. Kdor pozna prizadevanje po kakovosti v naših domovih za stare ljudi, ve, da so institucije s svojimi vodstvi in zaposlenimi prav tako žrtve zastarelih sistemov (ne le normativov, ampak tudi paradigme) kakor njihovi stanovalci, svojci in skupnosti, v katerih delujejo. Kratek članek nemškega in slovenskega strokovnjaka o novem modelu usklajenih odnosov v ustanovi odstre pogled v dobre izkušnje negovalne in oskrbovalne stroke pri iskanju ustrežnejših modelov. S strani neformalne družinske oskrbe ta pogled na široko odpre intervju z družinsko oskrbovalko – hčerko – in oskrbovalko – materjo, ki sta bili do nedavnega skupaj družinski oskrbovalki očeta in moža.

Posebej bi rad opozoril na prikaz ene od najobsežnejših monografij o dolgotrajni oskrbi v Evropi. To temeljno delo je kolegica Tina Lipar povzela podrobneje, kakor je običaj, da bi bila spoznanja in izkušnje iz celotne Evrope čim dostopnejša politiki in upravi, ki pripravljata slovenski sistem, pa tudi praktikom po domovih in pri oskrbi na domu ter družinskim oskrbovalcem. Poglobljena analiza evropskih izkušenj v tej knjigi zajema vsa področja, najbolj pa se posveti usodnima ovirama za uvajanje sodobnega, humanega, finančno vzdržnega ter oskrbovancem in oskrbovalcem prijaznega sistema oskrbe. To sta dve nepovezanosti in razkoraka: med zdravstvenim in socialnovarstvenim sistemom ter med formalno in neformalno oskrbo. V Sloveniji je letos prevzelo pobudo za sistem dolgotrajne oskrbe Ministrstvo za zdravstvo (v preteklih letih je bilo za to zadolženo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti). Bo znalo in v navzkrižnem ognju interesov zmoglo premostiti ta dva razkoraka? Dve desetletji izkušenj po Evropi govorita, da ne eden ne drugi od teh resorjev ne more rešiti te naloge sam, ampak le oba skupaj. In da vsak parcialni interes posamezne stroke ali drugega lobija onemogoči učinkovit nacionalni sistem dolgotrajne oskrbe na predvečer jutrišnjega dne, ko se bodo potrebe po oskrbi podvojile.